

А. ДЗЕНДЗЕЛЬ.

Як нам задовольнити наші пекучі потреби?

==

Де-які поради владі і населенню України

Видання перше

1920.

Українська Накладня Я. Оренштейна
Коломия

А. ДЗЕНДЗЕЛЬ.

Як нам задовольнити наші пекучі потреби?

==

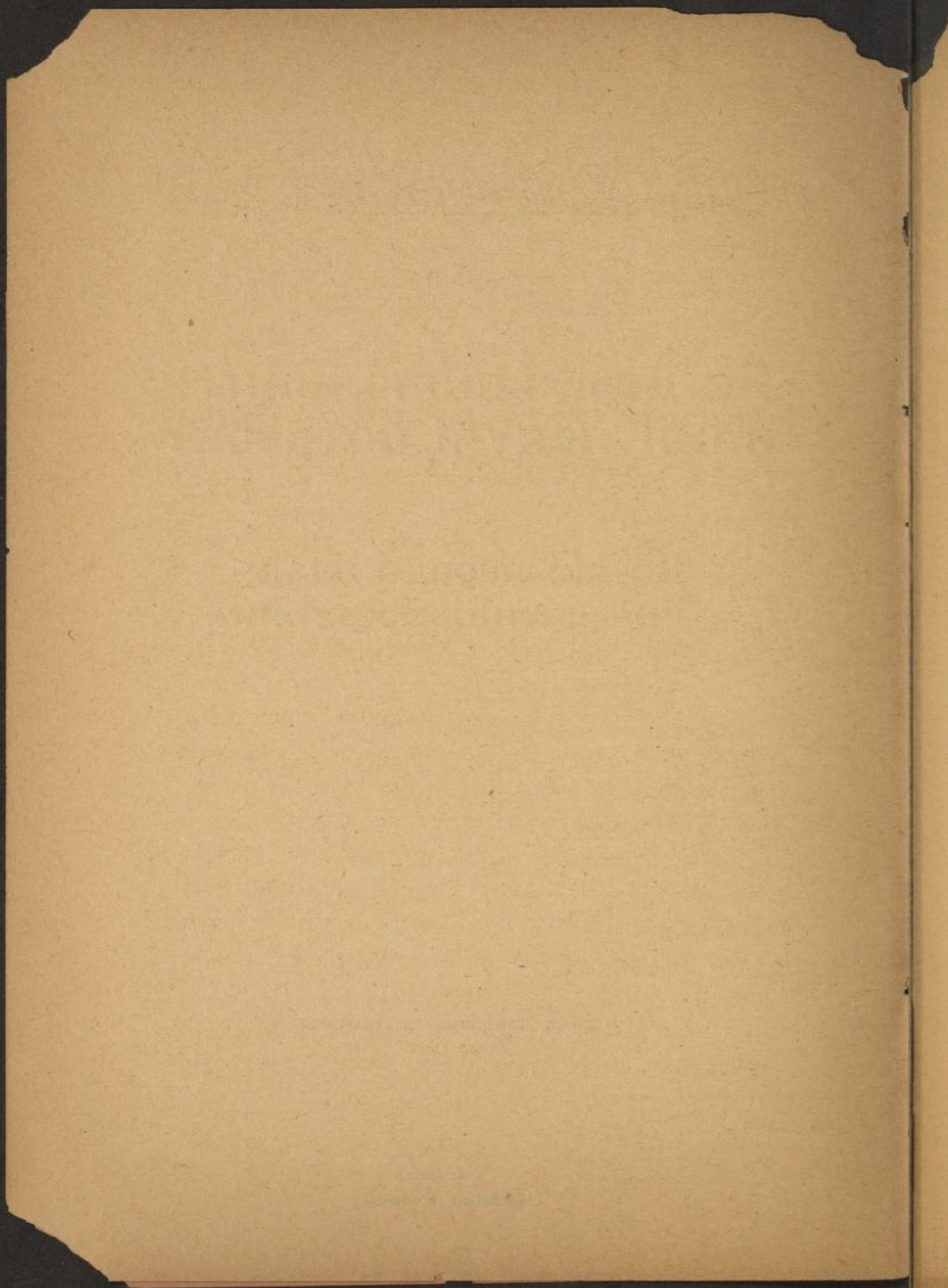
Де-які поради владі
і населенню України

Видання перше

1920.

Українська Накладня Я. Оренштейна
Коломия

Ex libris
Bohdan Krawciw

*Ex libris
Bohdan Krawciw*

Як нам задовольнити наші пекучі потреби?

Як тільки вибухла революція, народні маси, котрі тяжкою щоденною працею добували свій насушний кавалок хліба, почали думати, що настануть кращі часи і що цей кавалок хліба буде доставатись легше.

Але всі страшно помилились, бо, замість полегшення, настали такі тяжкі умови життя, яких раніш ніхто й уявити собі не міг.

І чим далі йшов час, тим ці умови життя гіршали, і нарешті населення дожилося до того, що не має ніякої змоги задоволити себе самим необхідним для життя, не може задоволити себе тими речами, які до війни чуть не на дорозі валялись...

Нема ні гасу, ні свічок, нема ні голок, ні ножиць, нема ні чобіт, ні одежи, нема книжок, нема

солі, нема плуга, нема хліба . . . взагали, нема нічого, що зветься „реальною цінністю“, що потрібно для життя кожну хвилину, без чого не можна обійтись.

А замість цього всього є гроші, цілі гори грошей.

Колись, до війни, як у чоловіка були гроші, то він міг мати за них все, що тільки йому було потрібно. Це всякий знав і тому всякий думав, що, в першу чергу, необхідно роздобути грошей, а там, коли будуть гроші, то можна буде за них дістати і все те, що потрібно для життя.

І люди кинулись добувати гроші.

І тепер ми бачимо, що грошей у людей тьма-тьмуща, гроші є у того, хто ніколи і не мріяв їх мати . . .

А разом з тим бачимо, що за гроші майже нічого не можна дістати, а коли що небудь і продається за гроші, то по такій ціні, що аж волосся їжитья.

Через що ж це?

А через те, що люди неправильно оцінили гроші, що люди думали, що гроші є постійна, реальна цінність, тоді, як, в дійсности, гроші є тільки обмінний знак, тільки средство для обороту товарів — реальних цінностей.

І коли на ринку є товари — реальні цінности,

то гроші мають певну ціну, а коли цих товарів нема, то гроші, не тільки папірові, а навіть і золоті, свою цінність гублять, бо гроші, сами по собі, не є така річ, якою можна задоволити ту чи иншу потребу: з них ні борщу не звариш, ні чобота не пошиєш, ні хліба не спечеш...

Де ж ділись товари, яких на ринку було так багато?

Аджеж ті люди, що ці товари виробляли, ще живуть на світі? Ще ж живуть і майстрі й селяне хлібороби, які виробляли товари, кожний по своїму фахові: одні товари — фабрикати, а другі — продукти для споживання?

Так, живуть ще люди, ще не всіх винищила війна та „чрезвичайки“.

І ті люди, котрі живуть, змогли б зараз виробляти багато товарів і одні з цих товарів давати для потреб населення своєї держави, а другі продавати в чужі держави, а в останніх, в обмін на свої товари, купувати все те, що в цих державах виробляється і чого в своїй державі нема.

Але, як бачимо, люди є, а товарів нема.

Які ж причини цього?

А причин цього, головних, є дві.

Перша причина, це державний устрій, державний лад, державний режим.

Для того, щоб населення могло виробляти потрібну кількість товарів, необхідно забезпечити цьому населенню відповідні умови праці.

А такими умовами праці повинні бути: а) лад і спокій в державі і б) забезпечення, що працівник зможе скористуватись своєю працею.

Коли в державі нема спокою, коли працівник, замість того, щоб регулярно і систематично працювати по своєму фахові, повинен відриватись від праці і або йти зі зброєю в руках боронитись від злочинців, або, кидаючи привичну працю, ховатись від тих же злочинців, або, нарешті, повинен відриватись від праці, по вимозі влади, для виконання ріжних обов'язків, зовсім не зв'язаних зі звичайною працею виробника, — коли таке становище, то виробництво товарів, розуміється, значно зменшується, а в багатьох випадках і зовсім припиняється.

Далі, коли виробник не певен, що виробленим товаром він зможе розпорядитись як безумовною власністю, що цей товар він зможе продати коли і кому захоче, то в нього, виробника, пропадає охота цей товар виробляти.

Большевицька влада на Україні не збудувала такого ладу, який би забезпечив виробникові потрібні умови виробництва, і не гарантувала цьому

виробникові певности, що своїм крамом він зможе розпорядитись як певною своєю власністю.

Навпаки, влада весь час, неначе навмисне, будувала такі умови життя, які зовсім не давали можливості спокійно працювати над виробництвом товарів, наслідком чого явилось знищення виробничих закладів фабричного виробництва й майже повна неможливість виробництва ремісничого та кустарного.

Що торкається хліборобства, то й тут утворились такі умовини, які надзвичайно унеможливили нормальне ведення сільського господарства: відсутність робочої скотини, знаряддя, доброго насіння, штучних гноїв і т. п.

Далі. Ріжні соціалізації, націоналізації, комунізації і т. и. привели до того, що виробник — заводчик, майстер і хлібороб — ніяк не могли точно знати — кому належить те, що вони виробляють: чи їм, виробникам, чи всякому пройдисвітові, який тикає свого носа в їх працю і розпоряджається нею, не питаючись виробника.

Така непевність в розпорядженні предметами виробництва привела до того, що виробники почали виробляти лише те, що необхідно їм лише для власного вжитку, щоб не було лишнього, щоб не було нічого для реквізиції чи комунізації.

В цім відношенні особливо далеко пішло селянство, котре в багатьох місцевостях стало засівати лише стільки поля, скільки необхідно було засівати для задоволення потреб власної сем'ї, щоб нічого не зоставалось для продажі, бо ніхто не був певний, що той лишок, котрий призначався, звичайно, для продажі, буде змога продати, а навпаки, кожний чекав, що прийде хтось і забере цей лишок до своєї розпорядимости.

Ця причина, одна з головних причин, які впливали на зменшення виробництва, на зменшення товарів на ринку.

Друга з головних причин — це гроші.

Коли вибухла революція, значна частина населення, велика більшість цього населення, та сама частина його, котра жила з праці, а не з капітала, помилково гадала, що революція зараз же дасть трудящому людові можливість зажити в матеріяльнім відношенню краще, краще ніж жилось до того часу, причім це „краще“ для великої більшости населення полягало в тому, що будуть гроші і на гроші, так як до цього часу „буржуям“, можна буде купити все, а тому можна буде трудитись менше.

І щоб менше трудитись, а грошей мати більше, робітники і взагалі трудящі стали вимагати

високої платні за свою працю. Ця велика, порівнюючи з попередньою, платня їм давалась, але становище їх не кращало, бо, одержуючи великі гроші, робочі люди думали, що це вже все, чого їм тільки бракувало, що, маючи ці великі гроші, вони можуть, з одного боку, поменшити свою працю, а з другого боку — за одержані великі гроші купити собі більш, ніж перше, різних товарів.

І коли той робітник, котрий одержував на місяць 100 руб., став одержувати 200 руб., то він попробував трохи розвернутись, як то кажуть, і на ці 200 руб. жити так, як перед тим жив той робітник, котрий одержував 200 руб., це-б-то: лучше їсти, краще одягатись, мати краще помешкання і т. и.

Але ж економічні закони остались непорушними: коли на ринку з'явилось більш грошей, а товарів разом не побільшало, то товари зразу ж подорожчали.

А наслідком цього з'явилось те, що той робітник, який став замість 100 руб. одержувати 200 руб., за ці 200 руб зміг добути собі на ринку не більше товарів, як перш добував за 100 руб.

Що ж робити?

Вихід для робітника ясний: коли мало 200 руб., треба вимагати 300 руб., а коли мало 300 руб.,

треба вимагати 400, 1000 і т. д. І пішли гроші пливти річкою. Але, чим більш грошей з'являлось на ринку, тим тяжче ставало жити трудовому населенню, бо коли платня збільшувалась, наприклад, вдвоє, то дорожнеча зростала втроє, вчетверо, і той робітник, котрий раніш одержував 100 рублів на місяць, а зараз заробляє 10.000 рублів, живе зі своїми 10.000 в голоді і холоді і з великою приємністю згадує ті часи, коли за 100 руб. він був і систий і одітий. В решті решт дійшло до того, що трудове населення, котре не вчило ніяких економічних наук, чуттям своїм зрозуміло, що гроші самі по собі не є цінність і що вони мають цінність лише тоді, коли є товар, коли ці гроші служать для ціркуляції товару між населенням.

І, зрозумівши це, населення стало вимагати за свої вироби не грошей, а якоїсь реальної цінности, товарів. Таким чином утворився „товарообмін“ внутрі держави, товарообмін, який привів нас назад до тих часів, коли гроші не мали ще розповсюдження і коли загальна людська цивілізація стояла на дуже низькому ступені розвитку. Але й цей „товарообмін“ не зміг задоволити потреб населення, бо товарів стало зовсім мало, бо, з вищенаведених причин, внутрішнє виробництво зовсім захиріло, а з-закор-

дону ніякого привозу нема, так що й обмінювати нічого.

Чом же нема привозу з-закордону?

А тому, що закордонні виробники товарів дивляться на наші гроші так, як дивиться на них і наше населення, це-б-то: вони, закородонці, не надають нашим грошам ніякої ціни.

Бо — справді, на що закордонцям наші гроші?

А же ж цих грошей ні їсти не можна, ні вдягаться у них не можна. А купувати на них у нас і думати нічого — ніхто нічого не продає.

Таке становище утворилось при большевицькій владі.

І населення при цім становищі мучиться і жде і мріє, що прийде нова влада, не большевицька, і це становище негайно покращає.

Так, населення сподівається, що нова влада принесе йому кращу долю.

І от прийшла вже на Україну нова влада, влада Української Народньої Республіки. Населення жде, що ця влада дасть йому потрібні товари і дасть їх по дешевій ціні.

Розуміється, що населення має право вимагати від влади тих заходів, які поліпшили б його матеріяльний добробут, і розуміється, що влада по-

винна вжити всіх заходів, щоб задоволити насущні потреби населення.

Інакше, на що та і влада здалась?

Так, це свята правда.

Роздивимось же, яке зараз становище влади і що вона може зробити.

Ми всі знаєм, що большевицька влада зруйнувала до щенту державне господарство України і що наслідком цього є майже повна відсутність у нас товарів нершої необхідности.

Знаєм ми також, що зруйнувати що небудь дуже легко, але поправити зруйноване надзвичайно тяжко.

„Зруйнувати“ — кажуть — „і дурень зуміє, а налагодити навіть не кожний розумний зможе“.

А перед Урядом У. Н. Р. — цилковита руїна, яку треба „полагодити“.

Як же це зробити?

Не забудьмо, перше всього, що сам Уряд, коли з ним не піде населення, коли це населення не зіллється з Урядом в одну спільну непорушну силу коли це населення не буде виконувати найточніше розпоряджень Уряду, — що при цих умовах уряд взагалі не буде мати змоги щось корисне витворити

Знаючи ж це, ми будем дальшу нашу розмову вести, виходячи з того положення, що нарід буде

йти разом з урядом і що розпорядження уряду будуть виконуватись населенням не за страх, а за совість.

Коли справа дійсно буде в такому становищі, коли справді нарід зіллється з урядом в одну силу, то поліпшити становище буде вже не так трудно.

Приймаючи заходи до поліпшення економічного добробуту, і Уряд і населення повинні знати, що першою умовою народнього добробуту є праця народа і праця вільна, при умові, що кожний працюючий вільний розпорядитись своєю працею так, як він хоче.

Отже, памятаючи це, уряд повинен оголосити, що ніякі націоналізації, соціалізації і комунізації на вільну працю не розповсюджуються, а населення повинно дружно взятись за свою працю і вживати всіх заходів для того, щоб виробляти як можна більш тих товарів, виробництво яких у нас можливе.

А що ж у нас можливо виробляти?

Поки що, у нас ще не остаточно зруйноване *сільське господарство*, і на це треба звернути найбільшу увагу:

Треба вжити всіх можливих заходів, щоб наша земля була оброблена і засіяна до останнього клептика, щоб всі галузі нашого господарства давали як найбільш різних продуктів.

Коли в нас будуть продукти нашої хліборобської промисловости, то ці продукти ми дамо закордонцям, а закордонці дадуть тоді нам своїх товарів — фабрикатів, і дадуть з великою охотою, бо зараз скрізь у Європі відчувається велика недохватка продуктів хліборобської промисловости.

Розуміється, ми не будемо міняти товари на товари, кавалок сала, наприклад, на косу чи мануфактуру, а будемо цей товарообмін робити при участі грошей, бо коли у нас будуть товари, то й гроші наші будуть грішми.

Зараз у населення в різних місцевостях України є де-які товари, потрібні закордонцям, а саме: шкіри всякі, вовна, щетина, волосінь, роги, копита, кості, прядиво, клоччя, жито, пшениця, овес, цукор, мед, шмаття (тряпки), хміль і багато ще де-чого, в чім так нуждається закордон; але населення цей товар не охоче продає, не хоче міняти його на дешеві гроші. Треба, щоб населення перестало ховатись з цим товаром і виставило його на ринок, щоб закордонні промисловці побачили, що в нас де-що таки мається і що з нами ще можна робити товарообмін.

Розуміється, виставити товар на ринок треба не через спекулянтів, а через кооперативи.

Коли ми хоч трохи покажемо свого товару на

ринок, то закордонний ринок зразу ж, і в борг, дасть нам великі партії своїх товарів — фабрикатів, яких за кордоном є зараз досить і в яких ми так страшно нуждаємося. Борг за ці товари ми зможемо в будучому легко покрити, бо земля наша наділена. Богом так, як може ніяка инша земля на всім світі, і коли наш народ візьметься як слід до праці, то він зуміє виробити стільки продуктів, що їх хватить і для внутрішніх потреб і для вивозу за кордон в покриття вартости куплених нами чужоземних товарів.

Тут можна спитати: а по якій ціні дадуть нам закордонці свої товари?

На це треба відповісти от що:

Ціна зависить від багатьох причин. а головне — від ціни наших грошей.

Коли ми у себе за свої товари будемо брати дорогі ціни, то-б то, коли ми самі будемо розцінювати наші гроші низько, то і закордонці від нас не одстануть і будуть за свої товари брати високі ціни, це-б то будуть розцінювати наші гроші низько.

Як що ж ми самі, у себе дома, будем мати наші гроші за гроші, коли на наші гроші ми будемо продавати свої товари не дорого, то на ці самі гроші закордонці будуть недорого продавати нам і їх товари.

Отже виходить, що ми повинні дбати про те, щоб наші гроші були справді грішми, а не сміттям.

Як же це зробити?

Питання це надзвичайно складне, але-ж не є нерозрішимим, і як що за розрішення його візьметься дружно все населення, то розрішити його можна буде добре і навіть швидко.

А щоб його розрішити, треба, щоб широкі маси народні зрозуміли, що чим менше грошей є в обороті серед народа, тим ці гроші дорожчі, тим більший попит на ці гроші, тим охітніше на ці гроші продають товари як виробники, так і купці.

Коли народ це зрозуміє, то він не буде ганятись за тим, щоб набрати цих грошей як можна більше, а набравши — заховати їх подальше, в хатніх таємних схованках.

Це ховання грошей, між иньшим, теж надзвичайно погано впливає на ціну грошей, бо той, хто наховав грошей, думає, що він забезпечив себе на чорний день і вже з меншим напруженням працює над виробництвом (на що, мовляв, мені переробляться, коли в мене гроші є), менше виробляє реальних цінностей, через що кількість цих цінностей на ринку зменьшується і вони дорожчають, а разом з тим заховані гроші дешевшають, бо таке заховання грошей зменьшує їх суму в торго-

вельному та промисловому обороті, через що уряд примушений друкувати для цього обороту нові партії грошей. А раз збільшується випуск грошей, вони дешевшають.

Отже, коли нарід зрозуміє шкодливість погоні за грішми і шкодливість заховування цих грошей, то він, перше всього, стане продавати продукти свого виробництва дешевше, а в друге — пустить в оборот ті гроші, які тепер лежать заховані.

Багато людей здивуються: як це можна, щоб народ добровільно став продавати свої вироби дешевше, ніж продавав до цього часу, коли за ці вироби можна взяти навіть дорожче, ніж бралось до цього часу?

Так, на перший погляд це здається дивним, але, коли добре вдуматись в це, то ця дивність буде дивністю, але, як кажуть, з другого боку.

Візьміть, наприклад, хлібороба, в котрого є заховано сто тисяч карб., втатованих торік за сто пудів пшиниці, по 1000 карб. пуд, і котрий має для продажу 100 пудів пшиниці урожаю цього року.

Торік цей хлібороб продавав свою пшиницю по 1000 карб. пуд, а тепер він буде продавати її по 500 карб., тоді, коли він може взяти за неї по 1500 карб. пуд.

Що для цього хлібороба краще: взяти по 500 чи по 1500 карб. за пуд своєї пшениці?

На перший погляд здається, що далеко краще взяти по 1500, бо всякий знає, що 1500 більше 500.

Але, коли хлібороб візьме за свою пшеницю по 1500 карб., то: 1) ті гроші, які в нього є заховані, зараз же подешевшають, бо то є вартість ста пудів пшениці, а 100 п. пшениці уявляють з себе вже не 100000, а 150000 карб.; 2) коли пшениця буде цінитись в півтора рази дорожче торішнього, то решта товарів теж підскочить — і вже не в півтора, а в два або і в три рази, а тому вторгованих за пшеницю грошей не хватить на покупку того, що потрібно для господарства, і треба буде витратити ті гроші, які заховані від продажу торішньої пшениці.

Коли ж пшениця буде продана по 500 карб. пуд, то: 1) вартість захованих грошей підніметься вдвоє, бо то є вартість 100 пудів пшениці, котрі тепер коштують не 100000, а 50000 карб. і 2) решта товарів піде теж на пониження в ціні і то не в два рази, а може в три або чотирі рази, бо коли вже пониження цін починається, то воно, як і підвищення, починається по всіх лініях і проходить бурно.

А раз товари понижаються в ціні, то це значить, що гроші дорожчають. А раз гроші дорож-

чають, то ці гроші починають цікавити закордонний грошовий ринок, котрий тепер нашими дешевими грошми зовсім не цікавиться, і цей ринок починає ці гроші купувати, щоб за ці гроші купувати наші товари, а купуючи наші товари, закордонний ринок, для купівлі наших товарів (то-б тонаших грошей), повинен продавати нам свої товари, і т. д.

Таким чином, ми бачимо, що зараз таке становище в нашій державі, при якому, як для окремого громадянина-виробника, так і для всього громадянства, а разом і для держави, необхідно, щоб ціни на наші товари значно понижувались.

Розуміється, коли один який небудь хлібороб, або один який небудь інший виробник, майстер чи фабрикант, почне продавати свої вироби дешево, а всі інші будуть тримати високі ціни, то з цього ніякого толку не буде, а будуть лише ті наслідки, що той, хто став продавати дешево, понесе певні збитки.

А тому необхідно, щоб знижувати ціни почали великі групи і щоб це зниження пішло по всіх лініях, для чого треба, щоб широкі круги населення свідомо поставились до цього і в цім напрямку виступили об'єднано, що можна зробити при допомозі кооперативних організацій, котрі на цю справу повинні звернути надзвичайну увагу.

Може бути так, що виробники будуть продавати свої вироби дешево, а крамарі-спекулянти ці самі дешеві вироби будуть скуповувати і перепродавати дорого, з великою надвишкою.

Цьому повинна запобігти влада, яка повинна видати закон про обмеження торговельних прибутків, яким законом дозволялось би крамарам набавляти на товари не більш певного відсотка.

І ще треба сказати скільки слів відносно грошей, відносно того, як населення у нас зараз ставиться до цих грошей.

Перше, коли гроші мали свою справжню цінність, коли їх було мало, населення ставилось до грошей уважно, зря не витрачало їх; як хто що купував, то вишукував всякої можливості купити дешевше, торгувався.

Тоді і поговорка була така: хто карбованця не береже, той сам копійки не варт.

А тепер ми бачимо зовсім инакше відношення до грошей. Тепер гроші сиплються майже кожним на право і на ліво, як полова, без всякої уваги до них, майже ніхто не торгується серйозно при купівлі чого небудь і майже всі прагнуть, щоб як найшвидше гроші перетворити в яку небудь реальну цінність, купивши на них який нібудь

товар, хоч і зовсім непотрібний, аби тільки замість грошей мати яку небудь иншу цінність.

Розуміється, як так людність ставиться до грошей, то вони будуть все більш і більш падати в ціні.

Щоб цього не було, треба завше пам'ятати, що гроші є гроші, що це є еквівалент (рівноцінність) якоїсь реальної цінності — товару, праці — і не розкидатись ними як якимсь непотрібним сміттям.

Далі, розкидаючи гроші без належної уваги там, де не треба їх розкидати, людність разом з тим не дає грошей для торговельного обороту, не дає їх в банки, а ховає дома, в таємних схованках.

Це впливає також на зростання дорожнечі товарів, бо торговельні підприємства, при надзвичайно великих сумах випущених державою грошей, не мають досить грошей для торговельних оборотів, а не мають їх через те, що гроші населенням поховані і в оборот не пускаються.

Одначе, торговельні і фабричні підприємства потрібні їм гроші мусять доставати і достають їх, але достають їх за великі відсотки, які відсотки лягають на ціну товарів і подорожчують їх. Крім того, підприємства достають грошей не досить

і тому не можуть розвинути торгівлі і виробництва в великих розмірах, а перебиваються дрібницею, з дня на день. Це також дуже значно впливає на збільшення ціни товарів, бо всякий знає, що дешевше обходиться крім тоді, коли він виробляється данним підприємством в великих кількостях, а також всякий знає, що дешевше може продавати товар той, хто купує його оптом, великими партіями.

Отже необхідно, щоб населення не ховало своїх грошей в таємних схованках, а давало їх в загальний торговельний та промисловий оборот.

Скажуть, що зараз такі часи, що нікому довірити грошей: майже всі банки і промислові та торговельні підприємства збанкрутували, націоналізовані та скомунізовані.

На це треба відповісти, що оставивши тимчасом приватні підприємства в стороні, ми маємо такі установи, як наші українські кооперативи і їх союзи.

Це установи цілком народні, і чи вони будуть націоналізовані, чи не будуть, вони завше остануться кредитоздатними і їм завше можна довірити вільну копійку, бо ці установи — це сам народ, а народ, як такий, завше був і буде кредитоздатним.

Ці установи ведуть і торгівлю, і виробництво,

і коли у них буде досить оборотних коштів, то вони зможуть вплинути і на збільшення товарів на ринку і на зменшення ціни цих товарів.

Перейдем тепер до державних та громадських податків.

За час революції податкова справа опинилась в такому поганому становищі, що далі йти вже нікуди.

Часті зміни влад, при яких змінах ні одна влада не змогла як слід налагодити податкову справу, привели до того, що про якусь певну систему оподаткування не приходилося і говорити.

Замість певних податкових систем ми бачимо реквізиції, контрибуції, націоналізації, соціалізації і т. п.. А висловлюючись просто, ми маємо грабіж форменний, у всіх його можливих виглядах.

При цім де хто уник, випадково, грабунку, а де хто поплатився дуже тяжко.

Розуміється, що цими грабіжами не збудувати держави і що державне господарство може нормально провадитись тільки тоді, коли грошеві потреби держави будуть задовольнятись тільки правильними оподаткуваннями.

Є багато людей, котрі дуже вороже ставляться до того уряду, який накладає великі податки. Ці

люди такий уряд вважають контрреволюційним, буржуазним і т. и.

Такі люди думають, що уряд не повинен зовсім брати податків, а гроші на державні потреби повинен друкувати в державній друкарні.

Другі думають, що треба оподатковувати тільки богачів, капіталістів, а трудовий народ від податків звільнити.

Як ті, так і другі помиляються.

Як би держава не брала податків з населення, а всі свої грошові потреби задовольняла лише друкуванням грошей, то її гроші зовсім не мали б ніякої ціни, ніхто їх і даром не брав би, бо це були б не гроші, а лише попсований папір.

Як би держава оподатковувала лише богачів-капіталістів, то, перше всього, на свої потреби вона повинна була б забрати всі капітали богачів, і цих капіталів може вистарчити, а може й не вистарчило б, на один бюджетовий рік, а по друге коли оподатковувати лише богачів з тим, щоб не забирати в них усього, а брати податок, так сказати, з їхнього обороту, то ці богачі накладені на них податки перекладуть на широкі кола населення тим шляхом, що в своїх оборотах будуть брати з населення і ту сумму, яку вони мусять платити як податок; ці податки вони будуть перекладати

на населення через збільшення цін на товари і т. и.

Таке перекладання буде дуже нерівномірне, свавільне, і тому несправедливе.

Тому то всі уряди стремлять до того, щоб податковий тягар розподіляти самим, а не через богачів-капіталістів, і розподіляти правильно між всіма колами населення.

І населення повинно ставитись до питання про податки не вороже, а свідомо, повинно знати, що чим ліпше податки платяться, тим краще економічне становище держави, тим лекші умовини матеріяльного життя громадян.

Коли-ж податки не покривають державних потреб, то держава, особливо в сучасний мент, повинна буде випускати (друкувати) більш грошей, що впливає на пониження ціни раніш випущених грошей і збільшує дорожнечу на товари.

Коротко кажучи, на питання: як же нам допомогти собі в сучасний скрутний мент? Як нам задовольнити свої пекучі матеріяльні потреби? — ми повинні відповісти так:

1) Перше всього, влада і народ повинні зіллятись в одну непорушну силу і спільно дбати про добробут держави та її громадян.

2) Народ і влада повинні пам'ятати, що тільки

впертою безупинною працею, працею по виробництву реальних цінностей, можна добитися поліпшення добробуту, економічного і культурного, як держави, так і громадян.

3) Народ і влада повинні пам'ятати, що гроші не є самоцінність і що погоня за грішми, накоплювання у громадян великих сум грошей, є дуже шкідлива річ, бо обезцінює ці гроші і утворює дорожнечу товарів.

4) Народ і влада повинні пам'ятати, що не обхідно як можна швидче випустити на ринок ті запаси товарів, які зараз мають у населення, і через кооперативи ці товари направити на закордонні ринки.

5) Необхідно свідомо піти на понимження у себе, всередині держави, цін на наші товари, чим підніметься ціна наших грошей як у нас, так і за кордоном.

6) Необхідно, щоб держава з одного боку забезпечила виробникам право вільно розпоряджатись продуктами свого виробництва, а з другого боку, щоб вона обмежила право продавців накладати великі прибутки на собівартість товарів.

7) Необхідно, щоб населення перестало ховати гроші в таємних хатніх схованках, а дало б їх для промислового та торговельного обороту, пе-

редаючи для цього свої гроші кооперативам та їх союзам.

8) Необхідно, щоб населення більш уважно ставилось до грошей і не розкидало їх, як якусь непотріб, там де не треба, і не хапалось переводити гроші в товари, зовсім непотрібні.

9) Необхідно, щоб влада пристосувала державні податки до сучасного становища і щоб населення свідомо ставилось до податкового питання: платило податки акуратно, як належить свідомим громадянам.

Коли, в низьці інших заходів, будуть добре влаштовані вищеперелічені питання, то можна бути певним, що незабаром Україна вийде із сучасного скрутного економічного становища і займе почесне місце серед иньших держав світа, а її громадянство буде мати можливість значно лекше задоволити свої матеріальні потреби.

Будьте ж, Українці, свідомими громадянами своєї держави!

Дружно беріться за працю!

Самі будуйте свій добробут!

Не чекайте, щоб хтось чужий за це взявся, бо чужий, коли візьметься, то не за спасибі, а *здер* з вас не одну шкуру!

УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ
ГАЛИЦЬКА НАКЛАДНЯ
:: Київ :: Коломия
Ukrainian Publishing / Winnipeg (Man.)
ЯКОВА ОРЕНШТЕЙНА

Найдешевшим й дуже корисним виданням являються книжечки

„Загальної Бібліотеки“

Кожний має змогу за малі гроші набувати собі ці дуже гарні книжечки й таким чином покласти основу вартісної домашньої бібліотеки.

У „Загальній Бібліотеці“

друкуються найславніші твори найліпших и найкращих письменників усіх народів.

Досить значний обем, великий друк, отже для кожного ока виразний і здоровий, добрий папір формату великої вісімки це додатні сторони видавництва.

Деяки книжки ілюстровані і з вартісними літературними замітками поясненнями і вводами.

ДО ТЕПЕР ПОЯВИЛИСЯ ОЦІ КНИЖКИ:

- 1— 6 а. Лепкий, Б., Начерк історії української літератури (до нападів Татар), нове ілюстроване видання.
 7. Нечуй-Левіцький. Ів., Запорожці.
 8. Ляфонтен, Байки (з 4 образками).
 9—11. Карпенко-Карий, Суєта (зі вступом Б. Лепкого).
 12—14 б. Літературні характеристики укр. письменників, I; Іван Франко (Поезія), нап. А. Крушельницький.
 15—16 а. Руданській, С., Співомовки (зі вступ. Лепкого).
 17. Вовчок, М., Дев'ять братів і десята сестра Галя.
 18—20. Ахеліс, Начерк соціології.
 21. Мамін-Сибіряк, Д. Н., Чутлива совість.
 22—23. Ніцше, Фрідріх, Так мовив Заратустра, часть I.
 24—25. Ніцше, Фрідріх, Так мовив Заратустра, часть II.
 26—27. Кміт Юрій, В затінку й на сонці.
 28—29 а. Збірник, народніх пісень і дум.
 30—33 б. Чайківський, Всесв. історія; I. Старинна історія.
 34. Кіплінг, От собі казочки (з двома ілюстр.).
 35—36. Кіплінг, От собі сторійки (з трьома ілюстр.).
 37. Бернзон, Б., Новоженці, комедія в двох діях.
 38—39. Ніцше, Фр., Так мовив Заратустра, часть III.
 40. Езоп., Байки (з чотирма ілюстраціями).
 41—43 б. Барвінський, С. Скошений цвіт, повість.
 44—47. Раковській І. Др., Психологія.
 48. Андреев Л., Три оповідання.
 49—50. Карпенко-Карий, Хазяїн, комедія.
 51. Вовчок, Сестра, Козачка, Чумак (оповідання).
 52. Бернзон, Б., Понад сили (драма).
 53—56. Чайківський, Всесвітна історія. II. (серед. віки).
 57—59. Ніцше, Фр., Так мовив Заратустра, часть IV (кінець).
 60. Марко Вовчок, Від себе не втечеш (оповідання).
 61—62. Ібз н, Г., Будивничий Сольнес, драма.
 63—64 а. Гоголь, М., Тарас Бульба, повість з ілюстр.
 65 а. Руданській, С., Цар-соловей, казка.
 66. Молієр, Лікар-шуткар, жарт у 1 дії.
 67. Котляревський, Наталка Полтавка, укр. опера.
 68—72. Чайківський, Всесвітна історія III: (нововічна).
 73—74. Николишин, Розладде (драма).
 75. Вовчок, Кармелюк, Невільничка (оповідання).
 76—77. Геновефа, опов. (з образк.).
 78. Куліш, Оріся, Дівоче серце, Січові гості.
 79. Кобилянська, Ольга, Некультурна (новеля).
 80. Кобилянська, Ольга, Мелянхолійний валець.

ДО ТЕПЕР ПОЯВИЛИСЯ ОЦІ КНИЖКИ:

- 81—84. Франс, А., На білих скалах, повість.
 85—86. Толстой, Л., Живий труп, драма.
 87—91 а. Барвінський, О., Образки з розвитку Русинів, I.
 92. Яричевський, Княгиня Любов, драма.
 93. Вовчок, Сон, Одарка, Чари, Ледащиця.
 94—98. Лепкий, Б., Начерк іст. українс. літер, книжка II.
 99. Вовчок, Інститутка.
 100—103. Антонович, В., Коротка історія Козаччини.
 104. Аверченко, Гуморески.
 105. Барвінок Ганна, Русалка.
 106—107. Літературні характеристики укр. письменників, II. Богданъ Лепкий, М. Шашкевич, з ілюстр.
 108-110 б. Куліш, Чорна Рада (повість) з ілюстраціями, зі вступом і поясненнями Б. Лепкого.
 111. Толстой, Л., Полонений на Кавказі, правд. подія.
 112—113. Бергзон, Вступ до метафізики.
 114. Франс, Анатоль, Комедія про чоловіка, що оженився з немовою, жарт у 2 актах.
 115—120. Барвінський, Олександр, Образки з громадянського й письменського розвитку Русинів, II часть (з 12 портретами, 13 картинами).
 121—123а. Кобилянська, О., Земля, I., повість.
 124—126а. Кобилянська, О., Земля, II, повість.
 127—128. Шов, Б., Цезар і Клеопатра, історія.
 129. Вовчок, М., Не до пари, Два сини й иньші оповід.
 130—134. Маковей, Заліссе, повість.
 135—140. Кониський, У гостях добре, дома ліпше.
 141—142. Федькович, Довбуш.
 143—144. Федькович, Оповідання.
 145—146. Гринюк, Весняні вечери.
 147. Федькович, Ю., Так вам треба, драма.
 148. Федькович, Ю., Як козам роги виправляють, драма.
 149. Шевченко, Т., Музика, повість.
 150. Кропивницький, По ревізії, комедія в 1 акті.
 151. Шевченко, Т., Артист, повість.
 152—153. Карпенко-Карий, Бурлака, драма.
 154. Бобикевич, Настоящі, комедія в 1 акті.
 155—156. Шевченко, Т., Гайдамаки, поема.
 157. Федькович, Люба згуба.

Ілюстровані твори українських класиків і сучасних письменників

у критичних виданнях, з літературно-історичними вводами, життєписами й поясненнями, на сильному папері, лексиконового формату, гарного викінчення. Кожний том 500 до 700 сторін.

Твори Тараса Шевченка, у трьох томах, видання Богдана Лепкого.

Повне видання творів Тараса Шевченка, (українських і російських), перше найповніше видання Богдана Лепкого, 5 томів.

Твори Івана Котляревського.

Твори Григорія Квітки-Основ'яненка, 2 томи

Твори Марка Вовчка, видання Богдана Лепкого 3 томи.

Іван Франко: „З вершин і низин“, третє видання Д-ра Василя Сімовича, 1 том.

Писання Богдана Лепкого, видання автора, 2 томи.

Мистецькі видання.

Шевченко: „Гайдамаки“, величаве видання з численними ілюстраціями Сластьона, з портретом поета, з прегарною окладинкою, книжка на веліновому папері, в розмірі 33 × 45 цтм. Як настільна книжка — одинока у своєму роді.

Великі українські й чужі романи

в наймодерніших виданнях, на сильному папері, з кольорованими окладинками.

Свидницький, Люборацькі.

Кобилянська, Царівна.

Майрінк, Голем. [ліс.

Крушельницький, Рубають

Франко, Ів., Захар Беркут.

Толстой, Відродження.

Кобилянська, Земля.

Келерман, Тунель.

Яцків, Танець тіней.

Нечуй-Левіцький, Причепа.

Тетмаер, Янгол смерти.

Келер, Зима.

Лепкий, Мотря.

Горкій, Між людьми.

Нечуй-Левіцький, Хмари.

Франко, Ів., Перехресні стежки

Франко, Ів., Основи суспільності. [ва сім'я.

Нечуй-Левіцький, Кайдаше-

Ілюстровані видавництва для дітей і молодезі з кольоровими окладинками й численними рисунками пером, гарне викінчення на сильному папері.

Гребінка, Приказки

Глібов, Байки.

Крилов, Байки.

Грім, Казки.

Грім, Русалка.

Руданський, Співомовки.

Глібов, Вірші.

Наші казки.

Руданський, Вірші.

Наші казки, 2. томик.

Езоп, Байки.

Ляфонтен, Байки.

Андерсен, Казки.

Гавф, Казки.

Федькович, Гуцульські казки.

Фенельон, Байки.

Нова бібліотечка.

Популярно-наукові видання для народу й родин, гарне викінчення на доброму папері, з кріпкою окладинкою
Шляхом волі, антологія українських патріотичнихъ поем і віршів.
Про життя і твори Тараса Шевченка.
Електричність.
Сільське господарство.
Три поеми Тараса Шевченка.
Наука державности.

Словники.

Найбільші й найпрактичніші кишеньві словники в українській мові, гарно й сильно брошуровані.
Німецько-український словник.
Українсько-німецький словник.
Французько-український словник.
Українсько-французський словник.
Д-р Кузеля, Словник чужих слів.

Історія й історія літератури.

Аркас, Никола, Велика ілюстр. історія України.
Нове, справлене й поширене видання.
Эфремов, С., Велика історія українського письменства.
У двох томах, лексиконовий формат, із численними портретами, гарно брошурована.
Лепкий, Б., Історія українського письменства.
З численними портретами, факсиміліями й ілюстраціями у двох томах, з кольоровою окладинкою.

Книжки до науки.

Сімович, Др. Василь, Граматика української мови для самонавчання і в допомогу шкільній науці, нове видання з одмінами й додатками.
Лоський, К., Нарис римської історії.
На вельоновому папері.
Воропець, „Ярина“, український буквар.
З численними розкішними кольоровими малюнками (найкраще, що досі в тому напрямі зроблено), офіційальне видання Українського Міністерства Освіти в Києві.
Крушельницький-Попович-Лепкий, Український буквар.
З численними малюнками й рисунками.
Верниволя Василь: Як стати по українському грамотним.
Коротка українська правопись із додатком „Дещо з української граматики“.

